Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. lapkričio 12 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (ES) Nr. 1169/2011 – Informacijos apie maistą teikimas vartotojams – Privalomas maisto produkto kilmės šalies ar kilmės vietos nurodymas tuo atveju, kai šios informacijos nepateikimas gali klaidinti vartotojus – Pareiga nurodyti iš Izraelio valstybės okupuotų teritorijų kilusių maisto produktų kilmės teritoriją, o tais atvejais, kai jie kilę iš šioje teritorijoje esančios Izraelio gyvenvietės, pateikti informaciją apie tokią kilmę“

Byloje C-363/18

dėl *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Prancūzija) 2018 m. gegužės 30 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2018 m. birželio 4 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Organisation juive européenne,

Vignoble Psagot Ltd

prieš

Ministre de l'Économie et des Finances

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, kolegijų pirmininkai J.-C. Bonichot, M. Vilaras, E. Regan, P. G. Xuereb ir L. Rossi, teisėjai E. Juhįsz, M. Ilešič, J. Malenovský (pranešėjas), D. Šváby, C. Lycourgos ir N. Piçarra,

generalinis advokatas G. Hogan,

posėdžio sekretorė V. Giacobbo-Peyronnel, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. balandžio 9 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Organisation juive européenne*, atstovaujamos advokatės J. Buk Lament,

– *Vignoble Psagot Ltd*, atstovaujamos advokatų F.-H Briard, Y.-A. Benizri ir E. Weiss,

– Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos D. Colas, B. Fodda, S. Horrenberger, L. Legrand, A.-L. Desjonquères, C. Mosser ir E. de Moustier,

* Proceso kalba: prancūzų.

– Airijos, atstovaujamos M. Browne, G. Hodge ir A. Joyce, padedamų BL C. Donnelly,

– Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. K. Bulterman ir P. Huurnink,

– Švedijos vyriausybės, atstovaujamos A. Falk, C. Meyer-Seitz ir H. Shev,

– Europos Komisijos, atstovaujamos A. Bouquet, B. De Meester, F. Clotuche-Duvieusart ir K. Herbout-Borczak,

susipažinęs su 2019 m. birželio 13 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1924/2006 ir (EB) Nr. 1925/2006 bei kuriuo panaikinami Komisijos direktyva 87/250/EEB, Tarybos direktyva 90/496/EEB, Komisijos direktyva 1999/10/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB, Komisijos direktyvos 2002/67/EB ir 2008/5/EB bei Komisijos reglamentas (EB) Nr. 608/2004 (OL L 304, 2011, p. 18, klaidų ištaisymas OL L 266, 2016, p. 7), išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant du *Organisation juive européenne* ir *Vignoble Psagot Ltd* ginčus su *ministre de l'Économie et des Finances* (ekonomikos ir finansų ministras) dėl pranešimo dėl prekių, kilusių iš teritorijų, kurias nuo 1967 m. yra okupavęs Izraelis, kilmės nurodymo teisėtumo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Teisės aktai dėl maisto produktų

3 Reglamento Nr. 1169/2011 3, 4 ir 29 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(3) siekiant užtikrinti aukšto lygio vartotojų sveikatos apsaugą ir garantuoti jų teisę gauti informaciją, turėtų būti užtikrinta, kad vartotojai būtų tinkamai informuojami apie jų vartojamus maisto produktus. Vartotojų pasirinkimui, *inter alia*, įtakos gali turėti sveikatos, ekonominiai, aplinkos, socialiniai ir etiniai aspektai;

(4) remiantis 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 178/2002, nustatančiu maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiančiu Europos maisto saugos tarnybą ir nustatančiu su maisto saugos klausimais susijusias procedūras [OL L 31, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 6 t., p. 463], bendrasis maisto produktus reglamentuojančių teisės aktų principas – sudaryti sąlygas vartotojams rinktis turint pakankamai informacijos jų vartojamą maistą ir užkirsti kelią veiksmams, kurie galėtų klaidinti vartotoją;

<…>

(29) maisto produkto kilmės šalies arba kilmės vietos nuoroda turėtų būti teikiama tuo atveju, kai nesant tokios nuorodos vartotojai galėtų būti klaidinami dėl tokio produkto tikrosios kilmės šalies ar kilmės vietos. Visais atvejais kilmės šalies ar kilmės vietos nuoroda turėtų būti pateikta taip, kad vartotojas nebūtų suklaidintas <…>“

4 Šio reglamento 1 straipsnio „Dalykas ir taikymo sritis“ 1 dalyje numatyta:

„Šiuo reglamentu nustatomas aukšto lygio vartotojų apsaugos, susijusios su informacija apie maistą, užtikrinimo pagrindas, atsižvelgiant į skirtingą vartotojų suvokimą bei jų informacijos poreikį, tuo pačiu metu užtikrinant sklandų vidaus rinkos veikimą.“

5 Minėto reglamento 2 straipsnio 2 dalies g punkte nurodyta, kad šiame reglamente „kilmės vieta“ – tai vietovė, kuri nurodoma kaip maisto produkto kilmės vieta ir kuri nėra „kilmės šalis“, kaip ji apibrėžta 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą (OL L 302, 1992, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 t., p. 307) (toliau – Bendrijos muitinės kodeksas), 23–26 straipsniuose; taip pat patikslinama, kad maisto verslo operatoriaus pavadinimo, įmonės pavadinimo ar adreso nurodymas etiketėje nelaikomas maisto produkto kilmės šalies ar kilmės vietos nurodymu. Be to, šio straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog maisto produkto „kilmės šalis“ – tai jo kilmės šalis, kaip ji apibrėžta Muitinės kodekso 23–26 straipsniuose.

6 To paties reglamento 3 straipsnio „Bendrieji tikslai“ 1 dalyje nustatyta:

„Teikiant informaciją apie maistą siekiama užtikrinti aukšto lygio vartotojų sveikatos ir interesų apsaugą sudarant sąlygas galutiniams vartotojams rinktis turint pakankamai informacijos ir saugiai vartoti maistą, visų pirma atsižvelgiant į sveikatos, ekonominius, aplinkos, socialinius ir etinius aspektus.“

7 Reglamento Nr. 1169/2011 9 straipsnyje „Privalomų duomenų sąrašas“ nurodyta:

„1. Laikantis 10–35 straipsnių ir taikant šiame skyriuje nustatytas išimtis, privaloma nurodyti šiuos duomenis:

<…>

i) kilmės šalį ar kilmės vietą 26 straipsnyje numatytais atvejais;

<…>“

8 Šio reglamento 26 straipsnio „Kilmės šalis ar kilmės vieta“ 2 dalyje nustatyta:

„Kilmės šalį ar kilmės vietą nurodyti privaloma:

a) jei nepateikus tokių duomenų vartotojas būtų klaidinamas dėl tikrosios maisto produkto kilmės šalies ar kilmės vietos, ypač tuo atveju, jeigu visa su maisto produktu pateikta informacija arba etiketė leistų daryti prielaidą, kad šio maisto produkto kilmės šalis ar kilmės vieta yra kita;

<…>“

Muitų teisės aktai

9 Bendrijos muitinės kodeksas buvo panaikintas 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 952/2013, nustatančiu Sąjungos muitinės kodeksą (OL L 269, 2013, p. 1, klaidų ištaisymai OL L 287, 2013, p. 90, OL L 70, 2015, p. 64, OL L 267, 2016, p. 2, toliau – Sąjungos muitinės kodeksas), kurio nuostatos, taikytinos nagrinėjamu atveju, taikomos nuo 2016 m. gegužės 1 d., kaip numatyta jo 288 straipsnio 2 dalyje.

10 Sąjungos muitinės kodekso 286 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad nuo tos dienos kituose Sąjungos teisės aktuose, pavyzdžiui, Reglamente Nr. 1169/2011, esančios nuorodos į Bendrijos muitinės kodeksą laikomos nuorodomis į atitinkamas Sąjungos muitinės kodekso nuostatas.

11 Sąjungos muitinės kodekso 60 straipsnyje, atitinkančiame Bendrijos muitinės kodekso 23 straipsnio 1 dalį ir 24 straipsnį, numatyta:

„1. Tik vienoje šalyje ar teritorijoje gautos prekės laikomos tos šalies ar teritorijos kilmės prekėmis.

2. Laikoma, kad prekės, kurios gaminamos ne vienoje šalyje ar teritorijoje, yra kilusios iš tos šalies ar teritorijos, kurioje buvo atliktas jų paskutinis esminis ekonomiškai pagrįstas perdirbimas arba apdorojimas tam tikslui pritaikytoje įmonėje, kurio metu buvo pagamintas naujas produktas arba kuris buvo svarbus jo gamybos etapas.“

Komisijos komunikatas

12 2015 m. lapkričio 12 d. Europos Komisija *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* paskelbė komunikatą „Aiškinamasis komunikatas dėl prekių iš Izraelio [valstybės] nuo 1967 m. birželio mėn. okupuotų teritorijų kilmės nurodymo“ (OL C 375, 2015, p. 4, toliau – Komisijos komunikatas).

13 Šio komunikato 1 punkte Komisija nurodo, kad „Europos Sąjunga, laikydamasi tarptautinės teisės, nepripažįsta Izraelio suverenumo teritorijose, kurias Izraelis yra užėmęs nuo 1967 m. birželio mėn., t. y. Golano aukštumose, Gazos ruože ir Vakarų Krante, įskaitant Rytų Jeruzalę, taip pat nelaiko jų Izraelio teritorijos dalimi“.

14 Šio komunikato 2 punkte Komisija teigia, kad „[v]artotojai, ekonominės veiklos vykdytojai ir nacionalinės institucijos prašo aiškumo dėl esamų Sąjungos teisės aktų, susijusių su produktų iš Izraelio okupuotų teritorijų kilmės informacija“ ir kad „[t]aip pat siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi Europos Sąjungos pozicijos ir įsipareigojimų pagal tarptautinę teisę, pagal kuriuos Sąjunga nepripažįsta Izraelio suverenumo Izraelio nuo 1967 m. birželio mėn. okupuotose teritorijose“.

15 To paties komunikato 3 punkte Komisija nurodo, kad „[š]iuo komunikatu nesukuriama jokių naujų teisinių taisyklių“ ir „išdėstyta tai, kaip Komisija supranta atitinkamus Sąjungos teisės aktus“ ir „nekeičiam[as] <…> aiškinimas, kurį gali pateikti Teisingumo Teismas“.

16 Šio komunikato 4–6 punktuose Komisija remiasi įvairiomis Sąjungos teisės nuostatomis, kuriose numatyta pareiga nurodyti įvairių produktų kilmę, o jo 7–10 punktuose tvirtina:

„(7) Kadangi Golano aukštumos ir Vakarų Krantas (įskaitant Rytų Jeruzalę) pagal tarptautinę teisę nėra Izraelio teritorijos dalis, nuoroda „pagaminta Izraelyje“ laikoma neteisinga ir klaidinančia, kaip apibrėžta minėtuose teisės aktuose.

(8) Tais atvejais, kai reikės nurodyti kilmę, turės būti naudojamas kitas terminas, kuriuo atsižvelgiama į tai, kaip šios teritorijos dažnai vadinamos.

(9) Jeigu tai Palestinoje, bet ne naujakurių gyvenvietėse pagamintas produktas, geografinės kilmės aspektu neklaidinanti ir tarptautinę praktiką atitinkanti nuoroda galėtų būti „pagaminta Vakarų Krante (palestinietiškas produktas)“, „pagaminta Gazoje“ arba „pagaminta Palestinoje“.

(10) Jeigu tai naujakurių gyvenvietėse Vakarų Krante arba Golano aukštumose pagamintas produktas, nuoroda, kurioje informuojama tik apie tai, kad produktas „pagamintas Golano aukštumose“ arba „pagamintas Vakarų Krante“, būtų nepriimtina. Net jeigu joje būtų nurodoma platesnė sritis ar teritorija, iš kurios produktas kilęs, nutylėjus papildomą geografinę informaciją, kad produktas pagamintas Izraelio naujakurių gyvenvietėse, vartotojai būtų klaidinami dėl tikrosios produkto kilmės. Tokiais atvejais (pvz., skliausteliuose) reikia pridėti „Izraelio gyvenvietė“ arba lygiavertį terminą. Taigi būtų galima vartoti terminus „pagaminta Golano aukštumose (Izraelio gyvenvietėje)“ arba „pagaminta Vakarų Krante (Izraelio gyvenvietėje)“.“

Prancūzijos teisė

17 2016 m. lapkričio 24 d. ekonomikos ir finansų ministro paskelbtas „Pranešimas ūkio subjektams dėl prekių, kilusių iš teritorijų, kurias nuo 1967 m. yra okupavęs Izraelis, kilmės nurodymo“ (JORF, Nr. 273, 2016, Dokumentas Nr. 81, toliau – ministro pranešimas) suformuluotas taip:

„Reglamente [Nr. 1169/2011] numatyta, kad ženklinimo duomenys turi būti pateikiami sąžiningai. Dėl jų neturi kilti rizikos suklaidinti vartotoją, visų pirma kalbant apie produktų kilmę. Taigi iš Izraelio okupuotų teritorijų kilę maisto produktai turi būti paženklinti taip, kad atspindėtų šią kilmę.

Todėl [*Direction générale de la Concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes (DGCCRF) du ministère de l'Économie et des Finances* (Ekonomikos ir finansų ministerijos Konkurencijos, vartojimo ir kovos su sukčiavimu generalinis direktoratas)] atkreipia ūkio subjektų dėmesį į [Komisijos] komunikatą.

Visų pirma jame pažymima, kad pagal tarptautinę teisę Golano aukštumos ir Vakarų Krantas, įskaitant Rytų Jeruzalę, nėra Izraelio teritorijos dalis. Taigi, siekiant neklaidinti vartotojo, ženklinant maisto produktus turi būti konkrečiai nurodyta tiksli produktų kilmė, nesvarbu, ar ją privaloma nurodyti pagal Bendrijos taisykles, ar ūkio subjektas ją nurodo savanoriškai.

Produktams iš Vakarų Kranto arba Golano aukštumų, kilusiems iš naujakurių gyvenviečių, vien nuoroda „Golano aukštumų kilmės produktas“ arba „Vakarų Kranto kilmės produktas“ nėra priimtina. Nors šie žodžiai nurodo platesnę vietovę arba teritoriją, iš kurios kilęs produktas, nepateikus papildomos geografinės informacijos apie tai, kad produktas yra kilęs iš Izraelio gyvenviečių, vartotojas gali būti klaidinamas dėl tikrosios produkto kilmės. Tokiais atvejais skliausteliuose būtina pridėti žodžius „Izraelio gyvenvietė“ arba lygiaverčius žodžius. Taigi gali būti vartojamos frazės „Golano aukštumų (Izraelio gyvenvietė) kilmės produktas“ arba „Vakarų Kranto (Izraelio gyvenvietė) kilmės produktas“.“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

18 Dviem ieškiniais, užregistruotais 2017 m. sausio 24 d. ir 25 d., *Organisation juive européenne* ir *Vignoble Psagot* abi savo ruožtu kreipėsi į *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Prancūzija) ir prašė panaikinti ministro pranešimą. Grįsdamos savo reikalavimus jos abi pateikė įvairius pagrindus, grindžiamus, be kita ko, tuo, kad šiuo pranešimu pažeidžiamas Reglamentas Nr. 1169/2011.

19 *Conseil d'État* (Valstybės Taryba) iš esmės nusprendė, kad nagrinėjant Reglamento Nr. 1169/2011 pažeidimu grindžiamus ieškinio pagrindus kilę klausimai turi lemiamą reikšmę siekiant išspręsti du jos nagrinėjamus ginčus ir kad šie klausimai kelia didelių sunkumų.

20 Šiomis aplinkybėmis *Conseil d'État* (Valstybės Taryba) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar tada, kai prekės, kuri patenka į [Reglamento Nr. 1169/2011] taikymo sritį, kilmę nurodyti privaloma, Sąjungos teisė, visų pirma šis reglamentas nustato reikalavimą, kad ženklinant prekes iš Izraelio valstybės nuo 1967 m. birželio mėn. okupuotų teritorijų turi būti nurodyta ši teritorija ir informacija, kad prekė yra iš Izraelio gyvenvietės, kai jos kilmė yra tokia?

2. Jeigu tokio reikalavimo nenustatyta, ar pagal reglamento ir visų pirma jo VI skyriaus, nuostatas valstybei narei leidžiama reikalauti nurodyti tokią informaciją?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

21 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1169/2011 9 straipsnio 1 dalies i punktas, siejamas su šio reglamento 26 straipsnio 2 dalies a punktu, turi būti aiškinamas taip, kad ženklinant iš Izraelio valstybės okupuotos teritorijos kilusius maisto produktus turi būti nurodyta ne tik ši teritorija, bet – tuo atveju, kai šie maisto produktai kilę iš toje teritorijoje esančios Izraelio gyvenvietės, – ir informacija apie tokią kilmę.

22 Šiuo klausimu pažymėtina, pirma, kad pagal Reglamento Nr. 1169/2011 9 straipsnio 1 dalies i punktą maisto produkto kilmės šalį ar kilmės vietą nurodyti privaloma, kai tai numatyta šio reglamento 26 straipsnyje.

23 Šio 26 straipsnio 2 dalies a punkte nustatyta, kad šią informaciją privaloma nurodyti, jei nepateikus tokių duomenų vartotojas būtų klaidinamas dėl tikrosios maisto produkto kilmės šalies ar kilmės vietos, ypač tuo atveju, jeigu visa su maisto produktu pateikta informacija arba etiketė leistų daryti prielaidą, kad šio maisto produkto kilmės šalis ar kilmės vieta yra kita.

24 Be to, Reglamento Nr. 1169/2011 29 konstatuojamojoje dalyje, į kurią atsižvelgiant turi būti suprantama ši nuostata, nurodyta, kad kilmės šalies ar kilmės vietos nuoroda bet kuriuo atveju neturi klaidinti vartotojų.

25 Tuo remiantis darytina išvada, kad, viena vertus, maisto produkto kilmės šalis ar kilmės vieta turi būti nurodyta tais atvejais, kai tokios informacijos nepateikimas gali klaidinti vartotojus, nes leidžia jiems daryti prielaidą, kad šio maisto produkto kilmės šalis ar kilmės vieta yra kita nei tikroji jo kilmės šalis ar kilmės vieta. Kita vertus, kai nurodoma maisto produkto kilmės šalis ar kilmės vieta, ši nuoroda neturi būti klaidinama.

26 Antra, Reglamento Nr. 1169/2011 26 straipsnio 2 dalies a punkte vartojama sąvoka „kilmės šalis“ apibrėžta šio reglamento 2 straipsnio 3 dalyje darant nuorodą į Bendrijos muitinės kodeksą, kurį pakeitė Sąjungos muitinės kodeksas, kaip nurodyta šio sprendimo 9 punkte.

27 Pagal Sąjungos muitinės kodekso 60 straipsnį „šalies“ ar „teritorijos“ kilmės prekėmis laikomos prekės, kurios visos buvo pagamintos šioje šalyje ar teritorijoje arba kurių paskutinis esminis perdirbimas ar apdorojimas atliktas toje šalyje ar teritorijoje.

28 Dėl sąvokos „šalis“ pažymėtina, viena vertus, kad ESS ir SESV ji daug kartų vartojama kaip žodžio „valstybė“ sinonimas. Todėl, siekiant užtikrinti nuoseklų Sąjungos teisės aiškinimą, šiam žodžiui Sąjungos muitinės kodekse ir Reglamente Nr. 1169/2011 teiktina tokia pat reikšmė.

29 Kita vertus, sąvoka „valstybė“ turi būti suprantama kaip nusakanti suverenų subjektą, sienų ribojamoje savo geografinėje erdvėje įgyvendinantį visus pagal tarptautinę teisę pripažįstamus įgaliojimus (šiuo klausimu žr. 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Taryba / Front Polisario*, C-104/16 P, EU:C:2016:973, 95 punktą).

30 Dėl žodžio „teritorija“ pasakytina, kad iš pačios Sąjungos muitinės kodekso 60 straipsnio formuluotės matyti, kad jis žymi kitus subjektus nei „šalys“, taigi ir kitus nei „valstybės“.

31 Teisingumo Teismas jau yra pažymėjęs, kad šie subjektai apima geografinę erdvę, priklausančią valstybės jurisdikcijai ir patenkančią į jos tarptautinės atsakomybės sritį, tačiau tarptautinės teisės aspektu turinčią savo statusą, kuris yra atskiras nuo tos valstybės statuso (šiuo klausimu žr. 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Taryba / Front Polisario*, C-104/16 P, EU:C:2016:973, 92 ir 95 punktus ir 2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Western Sahara Campaign UK*, C-266/16, EU:C:2018:118, 62–64 punktus).

32 Atsižvelgiant į Sąjungos muitinės kodekso 60 straipsnio turinį, Reglamento Nr. 1169/2011 26 straipsnio 2 dalyje numatyta pareiga nurodyti maisto produkto kilmės šalį tuo atveju, kai šios informacijos nepateikimas gali klaidinti vartotojus, taikoma ne vien iš „šalių“, kaip jos suprantamos pagal šio sprendimo 28 ir 29 punktus, bet ir iš „teritorijų“, kaip jos apibrėžtos šio sprendimo 31 punkte, kilusiems maisto produktams.

33 Nagrinėjamoje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pagrindinėje byloje aptariami maisto produktai yra kilę iš „teritorijų, kurias nuo 1967 m. yra okupavusi Izraelio valstybė“; konkrečiai kalbant, kaip matyti iš ministro pranešimo, šios teritorijos yra Vakarų Krantas, įskaitant Rytų Jeruzalę, ir Golano aukštumos.

34 Pagal tarptautinės humanitarinės teisės normas šios teritorijos priklauso ribotai Izraelio valstybės, kaip okupacinės valdžios, jurisdikcijai, tačiau kiekviena iš jų turi savo tarptautinį statusą, atskirą nuo šios valstybės statuso.

35 Iš tiesų Vakarų Krantas yra teritorija, kurios gyventojai, t. y. palestiniečiai, turi apsisprendimo teisę – tai priminė Tarptautinis Teisingumo Teismas savo 2004 m. liepos 9 d. konsultacinėje nuomonėje „Sienos statybos okupuotoje Palestinos teritorijoje teisinės pasekmės“ (*CIJ Recueil*, 2004, p. 136, 118 ir 149 punktai). Golano aukštumos yra ne Izraelio valstybės, o kitos valstybės, t. y. Sirijos Arabų Respublikos, teritorija.

36 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, jog ant tokių maisto produktų, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, esanti nuoroda, kad jų „kilmės šalis“ yra Izraelio valstybė, nors iš tikrųjų šie maisto produktai kilę iš vienos iš šio sprendimo 33 punkte nurodytų teritorijų, gali klaidinti vartotojus.

37 Be to, siekiant išvengti situacijų, kai vartotojai gali būti klaidinami dėl to, kad Izraelio valstybė šiose teritorijose laikoma okupacine valdžia, o ne suvereniu subjektu, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 29 punktą, būtina jiems pranešti, kad minėti maisto produktai nėra šios valstybės kilmės.

38 Taigi tokių maisto produktų, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, kilmės teritorijos nuorodą būtina pateikti, todėl ji laikytina privaloma pagal Reglamento Nr. 1169/2011 9 ir 26 straipsnius.

39 Galiausiai, trečia, Reglamento Nr. 1169/2011 26 straipsnio 2 dalies a punkte vartojama sąvoka „kilmės vieta“, remiantis šio reglamento 2 straipsnio 2 dalies g punkto pirmu sakiniu, reiškia maisto produkto kilmės vietą, kuri nėra jo „kilmės šalis“. Vis dėlto šioje nuostatoje patikslinama, kad maisto verslo operatoriaus pavadinimo, įmonės pavadinimo ar adreso nurodymas nelaikomas maisto produkto kilmės vietos nurodymu.

40 Be to, atsižvelgiant į šio sprendimo 26–32 punktuose pateiktą vertinimą, kilmės vieta negali sutapti su maisto produkto „kilmės teritorija“.

41 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, sąvoka „kilmės vieta“ turi būti suprantama kaip reiškianti maisto produkto kilmės šalyje ar teritorijoje esančią konkrečią geografinę erdvę, išskyrus gamintojo adresą.

42 Nagrinėjamu atveju, norint atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą, reikia nustatyti, ar Reglamentas Nr. 1169/2011 turi būti aiškinamas taip, kad nuoroda, jog maisto produktas kilęs iš „Izraelio gyvenvietės“, esančios vienoje iš šio sprendimo 33 punkte nurodytų teritorijų, gali būti laikoma kilmės vietos, kaip ji suprantama pagal šį reglamentą, nuoroda.

43 Dėl žodžio „gyvenvietė“ pasakytina, kad dėl savo bendrinio pobūdžio jis gali reikšti ne konkrečią vietą, o kelias vietoves. Be to, šis žodis, vartojamas įprastine prasme, apima ne vien geografinį, bet ir demografinį aspektą, nes nurodo gyventojus užsieniečius.

44 Vis dėlto šios aplinkybės negali užkirsti kelio tam, kad žodis „gyvenvietė“ reikštų ir „kilmės vietą“, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1169/2011, su sąlyga, kad konkrečiu atveju jis reiškia konkrečią geografinę vietą, atitinkančią šio sprendimo 41 punkte pateiktą apibrėžtį.

45 Vadinasi, nagrinėjamu atveju nuoroda, kad maisto produktas kilęs iš „Izraelio gyvenvietės“, esančios vienoje iš šio sprendimo 33 punkte nurodytų teritorijų, gali būti laikoma „kilmės vietos“ nuoroda, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1169/2011 26 straipsnio 2 dalies a punktą.

46 Šiomis aplinkybėmis taip pat reikia nustatyti, ar tokių maisto produktų, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, atveju nuoroda „Izraelio gyvenvietė“ yra privaloma. Konkrečiau kalbant, kadangi, kaip matyti iš šio sprendimo 38 punkto, turi būti nurodyta tokių maisto produktų kilmės teritorija, Teisingumo Teismas turi išsiaiškinti, ar turi būti pateikta ir nuoroda „Izraelio gyvenvietė“.

47 Kaip nurodyta šio sprendimo 25 punkte, šiuo tikslu būtina patikrinti, ar šios tokios informacijos nepateikimas gali klaidinti vartotojus dėl tikrosios atitinkamų maisto produktų kilmės vietos.

48 Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad kai kuriose Izraelio valstybės okupuotose teritorijose įkurtos naujakurių gyvenvietės pasižymi tuo, kad jose įgyvendinama gyventojų perkėlimo politika, kurią ši valstybė vykdo už savo teritorijos ribų, taip pažeisdama tarptautinės humanitarinės teisės normas, įtvirtintas Konvencijos dėl civilių apsaugos karo metu, pasirašytos 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevoje (*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, 75 t., Nr. 973, p. 287), 49 straipsnio šeštoje pastraipoje, kaip konstatavo Tarptautinis Teisingumo Teismas, kiek tai susiję su Palestinos teritorija, savo 2004 m. liepos 9 d. konsultacinėje nuomonėje „Sienos statybos okupuotoje Palestinos teritorijoje teisinės pasekmės“ (*CIJ Recueil*, 2004, p. 136, 120 punktas). Be to, kaip savo išvados 53 ir 54 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, šią politiką ne kartą pasmerkė Jungtinių Tautų Saugumo Taryba ir pati Sąjunga. Šiomis aplinkybėmis pažymėtina, kad pagal ESS 3 straipsnio 5 dalį Sąjunga prisideda prie griežto tarptautinės teisės, įskaitant Jungtinių Tautų Chartijos principus, laikymosi.

49 Vis dėlto pasakytina, kad tuo atveju, jei ant iš Izraelio gyvenvietės kilusio maisto produkto būtų nurodyta viena iš šio sprendimo 33 punkte minėtų teritorijų, tačiau nebūtų nurodyta jo kilmės vieta, vartotojai galėtų manyti, kad Vakarų Kranto atveju šis maisto produktas yra pagamintas Palestinos gamintojo, o Golano aukštumų atveju – Sirijos gamintojo.

50 Iš tiesų negalima tikėtis, kad, nesant jokios aiškios informacijos šiuo klausimu, vartotojai darys prielaidą, jog toks maisto produktas kilęs iš vietovės ar vietovių grupės, sudarančios naujakurių gyvenvietę, kuri vienoje iš minėtų teritorijų įkurta pažeidžiant tarptautinės humanitarinės teisės normas.

51 Taigi informacijos, kad maisto produktas kilęs iš vienoje iš šio sprendimo 33 punkte minėtų teritorijų įkurtos „Izraelio gyvenvietės“, nepateikimas gali klaidinti vartotojus, nes jie gali manyti, kad šio maisto produkto kilmės vieta yra kita nei iš tikrųjų.

52 Šią išvadą patvirtina Reglamento Nr. 1169/2011 tikslas, kuris, kaip matyti iš šio reglamento 1 straipsnio 1 dalies, yra užtikrinti aukšto lygio vartotojų apsaugą, susijusią su informacija apie maistą, atsižvelgiant į skirtingą vartotojų suvokimą.

53 Reglamento Nr. 1169/2011 3 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su šio reglamento 3 ir 4 konstatuojamosiomis dalimis, nurodyta, kad informacijos teikimas vartotojams turi jiems leisti rinktis turint pakankamai informacijos, visų pirma atsižvelgiant į sveikatos, ekonominius, aplinkos, socialinius ir etinius aspektus.

54 Vis dėlto, kadangi šis sąrašas nėra baigtinis, pažymėtina, kad šiuo klausimu gali būti reikšmingi ir kiti aspektai, pavyzdžiui, susiję su tarptautinės teisės laikymusi.

55 Nagrinėjamu atveju reikia pripažinti, kad, kaip savo išvados 51 ir 52 punktuose iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, vartotojai gali priimti sprendimus dėl pirkimo, atsižvelgdami į tai, kad pagrindinėje byloje aptariami maisto produktai kilę iš naujakurių gyvenviečių, įkurtų pažeidžiant tarptautinės humanitarinės teisės normas.

56 Be to, aplinkybę, kad maisto produktas kilęs iš naujakurių gyvenvietės, įkurtos pažeidžiant tarptautinės humanitarinės teisės normas, vartotojai gali vertinti etiniu požiūriu ir šis vertinimas gali daryti įtaką jų sprendimams dėl pirkimo, juo labiau kad kai kurios iš šių normų yra esminės tarptautinės teisės normos (2004 m. liepos 9 d. Tarptautinio Teisingumo Teismo konsultacinė nuomonė „Sienos statybos okupuotoje Palestinos teritorijoje teisinės pasekmės“, *CIJ Recueil*, 2004, p. 136, 155–159 punktai).

57 Taigi, nors Reglamento Nr. 1169/2011 9 straipsnio 1 dalies i punkte ir 26 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta nurodyti kilmės šalį „arba“ kilmės vietą, esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal šias nuostatas reikalaujama nurodyti, kad maisto produktas kilęs iš vienos iš šio sprendimo 33 punkte minėtų teritorijų, o tais atvejais, kai šis maisto produktas kilęs iš vienoje iš šių teritorijų esančios naujakurių gyvenvietės, nurodyti, kad jis kilęs iš „Izraelio gyvenvietės“, nes pastarosios nuorodos nepateikimas gali klaidinti vartotojus dėl tokio produkto kilmės vietos.

58 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1169/2011 9 straipsnio 1 dalies i punktas, siejamas su šio reglamento 26 straipsnio 2 dalies a punktu, turi būti aiškinamas taip, kad Izraelio valstybės okupuotos teritorijos kilmės maisto produktų atveju turi būti nurodyta ne tik ši teritorija, bet ir informacija apie tokią kilmę, jei šie maisto produktai kilę iš vienos ar kelių vietovių, sudarančių toje teritorijoje esančią Izraelio gyvenvietę.

Dėl antrojo klausimo

59 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į pirmąjį klausimą, nereikia atsakyti į antrąjį klausimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1924/2006 ir (EB) Nr. 1925/2006 bei kuriuo panaikinami Komisijos direktyva 87/250/EEB, Tarybos direktyva 90/496/EEB, Komisijos direktyva 1999/10/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB, Komisijos direktyvos 2002/67/EB ir 2008/5/EB bei Komisijos reglamentas (EB) Nr. 608/2004, 9 straipsnio 1 dalies i punktas, siejamas su šio reglamento 26 straipsnio 2 dalies a punktu, turi būti aiškinamas taip, kad Izraelio valstybės okupuotos teritorijos kilmės maisto produktų atveju turi būti nurodyta ne tik ši teritorija, bet ir informacija apie tokią kilmę, jei šie maisto produktai kilę iš vienos ar kelių vietovių, sudarančių toje teritorijoje esančią Izraelio gyvenvietę.

Parašai.